

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO
FONDO BIUDŽETO 2021 METŲ PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto projektas (toliau – Biudžeto projektas) parengtas, vadovaujantis galiojančiomis Lietuvos Respublikos teisės aktų normomis: Valstybinio socialinio draudimo įstatymu, Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sandaros įstatymu, Socialinio draudimo pensijų įstatymu, Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymu, Nedarbo socialinio draudimo įstatymu, Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymu, Pensijų kaupimo įstatymu bei atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Vyriausybės teikiamų įstatymų pakeitimų projektų nuostatas.

Projektas parengtas, atsižvelgiant į Finansų ministerijos paskelbtą šalies ekonominės raidos scenarijų 2020 – 2023 m.

Teikiamame projekte įvertintos pensijų anuitetų mokėtojo patiriamos sąnaudos ir jas kompensuojančios pajamos.

Fondo biudžeto pajamos 2021 m. apskaičiuotos, taikant bendrą draudėjų 1,47 proc. ir apdraustųjų bendrąjį 12,52 proc. socialinio draudimo įmokų tarifus, kurie atskiroms socialinio draudimo rūšims pasiskirsto taip:

1. Draudėjų įmokų tarifai:

1) nedarbo socialiniam draudimui	1,31 proc.
(terminuotoms sutartims	2,03 proc.)
2) nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialiam draudimui (vidutinis)	0,16 proc. (0,14 -1,4 proc.)

2. Apdraustųjų įmokų tarifai:

1) pensijų socialiniam draudimui	8,72 proc.
2) ligos socialiniam draudimui	2,09 proc.
3) motinystės socialiniam draudimui	1,71 proc.

Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo (toliau – nelaimingų atsitikimų darbe socialinis draudimas) įmokos tarifas diferencijuojamas pagal Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. liepos 7 d. įsakymu Nr. A1-387 patvirtintą Draudėjų priskyrimo nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įmokos tarifų grupėms metodiką. Išskiriamos keturios šios įmokos tarifų grupės: I grupė – 0,14 proc., II grupė – 0,47 proc., III grupė – 0,7 proc., IV grupė -1,4 proc. Šalies bendrasis (vidutinis) nelaimingų atsitikimų darbe socialinio draudimo įmokos tarifas - 0,16 proc.

Socialinio draudimo įmokos 2021 m. bus skaičiuojamos nuo sumos, ne didesnės kaip 60 vidutinių šalies darbo užmokesčių, taikomų apdraustųjų 2021 m. socialinio draudimo įmokų bazei skaičiuoti (81 162 Eur).

Pajamos

Prognozuojamas 2021 m. bendras apdraustų asmenų skaičius bus 1 505,5 tūkst. žm., t.y. 1,4 proc. arba 20,7 tūkst. žm. didesnis nei 2020 m. laukiama. Šį padidėjimą sąlygoja apdraustųjų, draudžiamų visomis socialinio draudimo rūšimis, skaičiaus augimas iki 2019 m. lygio, t.y. iki 1354,2 tūkst. žm.

Apdraustųjų, draudžiamų visomis socialinio draudimo rūšimis, metinė draudžiamųjų pajamų bazė, pagal šalies ekonominį augimą turėtų didėti 4,9 proc. iki 20 268 144 tūkst. Eur., tačiau įvertinus tai, kad draudžiamų asmenų socialinio draudimo įmokos 2021 m. bus skaičiuojamos nuo sumos ne didesnės kaip 60 šalies vidutinių darbo užmokesčių, metinė draudžiamųjų pajamų bazė

sumažėja 312,5 mln. Eur iki 19 955 618 tūkst. Eur ir didės 4,1 proc. t.y. 0,8 proc. punkto mažiau nei šalies darbo užmokesčio fondas.

Draudėjų socialinio draudimo įmokos prognozuojama bus 339 063 tūkst. Eur, 5,8 proc. arba 18,5 mln. Eur. didesnės nei 2020 m. laukiama. Didžiausia draudėjų socialinio draudimo įmokų dalis, t.y. 77,5 proc. arba 262 883 tūkst. Eur bus skirta nedarbo socialiniam draudimui, 9,5 proc. arba 32 110 tūkst. Eur – nelaimingų atsitikimų darbe socialiniam draudimui, 13,0 proc. arba 44 070 tūkst. Eur – asmenų draudimui valstybės lėšomis: pensijų, nedarbo, nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų, ligos, motinystės socialiniam draudimui. Prognozuojama, kad valstybės lėšomis draudžiamų asmenų skaičius liks nepakitęs ir bus apie 81,8 tūkst. žm.

Apdraustųjų socialinio draudimo įmokos bus 2 513 874 tūkst. Eur, 4,1 proc. arba 100,1 mln. Eur didesnės nei 2020 m. laukiama. Didžiausia apdraustųjų socialinio draudimo įmokų dalis, t.y. 69,7 proc. arba 1 751 607 tūkst. Eur bus skirta pensijų socialiniam draudimui, 16,7 proc. arba 419 030 tūkst. Eur – ligos socialiam draudimui, 13,6 proc. arba 343 237 tūkst. Eur – motinystės socialiam draudimui.

Numatoma, kad savarankiškai dirbančių asmenų socialinio draudimo įmokos bus 90 170 tūkst. Eur, t.y. 4,0 proc. arba 3,5 mln. Eur. didesnės nei 2020 m. laukiama. Savarankiškai dirbančių asmenų, mokančių socialinio draudimo įmokas, skaičius prognozuojama nesikeis ir bus apie 55,0 tūkst. žm.

Savanoriškai apsidraudusių asmenų socialinio draudimo įmokos išliks stabilios apie 1 tūkst. Eur, nes savanoriškai apsidraudusių asmenų skaičius prognozuojama nesikeis ir bus 0,01 tūkst. žm.

Prognozuojama, kad apskaičiuota delpinigių, palūkanų ir baudų suma bus 1 135 tūkst. Eur, t.y. tokia pat kaip 2020 m. laukiama.

Asignavimų suma iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų bendrajai pensijos daliai kompensuoti pagal 2021 m. priskaičiuotas pensijų sumas numatoma 2 066 555 tūkst. Eur, o pinigų srautuose nurodoma 2 107 264 tūkst. Eur asignavimų suma, įvertinus 2019 m. valstybės biudžeto 40 709 tūkst. Eur nepadengtą asignavimų įsipareigojimą bendrajai pensijos daliai kompensuoti.

Veiklos pajamos ir iš įtraukto į Fondo apskaitą turto gaunamos pajamos, numatant gauti veiklos sąnaudų kompensavimo už įmokų surinkimą ir pervedimą į Fondus bei išmokų, finansuojamų iš valstybės biudžeto, skyrimą, mokėjimą ir pristatymą, anuitetų fondo administravimą didės 6,3 proc. bus 12 588 tūkst. Eur.

Prognozuojamos 2021 m. **Fondo biudžeto pajamos** iš viso bus **5 023 386 tūkst. Eur**, t.y. 2,4 proc. (117,3 mln. Eur) didesnės nei 2020 m. laukiama.

Išlaidos

Biudžeto projekte valstybinio socialinio draudimo pensijoms numatoma skirti 74,4 proc. visų išlaidų arba 3 728 224 tūkst. Eur, tai 242,6 mln. Eur arba 7,0 proc. daugiau nei 2020 m. laukiama. Šių išlaidų didėjimą sąlygoja numatomas pensijų didinimas pagal apskaičiuotą pensijų indeksavimo koeficientą 2021 metams.

Prognozuojama, kad vidutinis senatvės pensininkų skaičius 2021 m. bus 610,3 tūkst. žm., t.y. dėl pensinio amžiaus didinimo sumažės 0,2 proc. (1,2 tūkst. žm.). Visų mokamų valstybinio socialinio draudimo pensijų skaičius 2021 m. prognozuojama bus 1 026,5 tūkst. arba 0,4 proc. (4,4 tūkst.) mažesnis nei 2020 m. laukiama.

Atsižvelgiant į teikiamas Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo pataisas, Finansų ministerijos paskelbtą šalies ekonominės raidos scenarijų, apskaičiuotas pensijų indeksavimo koeficientas 2021 m. bus 1,0717, t.y. nuo 2021 m. sausio 1 d. pensijos vidutiniškai didės 7,17 proc.

Prognozuojama, kad 2021 m. vidutinė metinė senatvės pensija, turint būtinąjį stažą, bus 428,9 Eur, t.y. bus 30,0 Eur arba 7,5 proc. didesnė nei 2020 m. (7,2 proc. - dėl pensijų indeksavimo, 0,3 proc.- dėl didesnių naujai skiriamų pensijų).

Vidutinės senatvės pensijos, turint būtinąjį stažą, ir apdraustųjų vidutinių mėnesio draudžiamųjų pajamų, nuo kurių skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos, santykis 2021 m. bus 34,9 proc. arba 1,6 procentinio punkto didesnis nei 2020 m.

Prognozuojama, kad 2021 m. mažėjant sergamumui dėl pandemijos, ligos socialinio draudimo išlaidos bus 458 787 tūkst. Eur, t.y. 64,0 mln. Eur arba 12,2 proc. mažesnės nei 2020 m. atitinkamos išlaidos. Šios draudimo rūšies išlaidos sudarys 9,2 proc. visų išlaidų.

Motinstės socialinio draudimo išmokoms 2021 m. numatoma panaudoti 369 075 tūkst. Eur, t.y. 19,7 mln. Eur arba 5,6 proc. daugiau nei 2020 m. Šios išlaidos sudarys 7,4 proc. visų Fondo biudžeto išlaidų, iš jų: motinstės išmokoms prognozuojama panaudoti 90 000 tūkst. Eur, t.y. 6,1 mln. Eur arba 7,3 proc. daugiau, vaiko priežiūros išmokoms – 260 023 tūkst. Eur, t. y. 11,9 mln. Eur arba 4,8 proc. daugiau, tėvystės išmokoms – 19 052 tūkst. Eur. t.y. 1,6 mln. Eur arba 9,2 proc. daugiau nei 2020 m.

Prognozuojamas vaiko priežiūros išmokų gavėjų skaičius bus 41,8 tūkst. žm. t.y. 0,8 tūkst. žm. arba 2,0 proc. daugiau nei 2020 m.

Nedarbo socialiniam draudimui numatomi 318 127 tūkst. Eur (6,4 proc. visų išlaidų), 2,5 mln. Eur arba 0,8 proc. mažiau nei 2020 m. laukiama, nes prognozuojamas nedarbo lygio mažėjimas nuo 8,8 proc. 2020 m. iki 7,9 proc. 2021 m. Prognozuojama, kad nedarbo socialinio draudimo išmokų gavėjų skaičius bus 75,2 tūkst. asm., o vidutinė nedarbo išmoka padidės 10,7 proc. ir sieks 351,98 Eur.

Prognozuojama, kad išlaidos nelaimingų atsitikimų darbe socialiniam draudimui bus 32 032 tūkst. Eur, t.y. 0,6 proc. visų išlaidų. Išlaidos nelaimingų atsitikimų darbe socialiniam draudimui bus 5,3 proc. arba 1,6 mln. Eur didesnės nei 2020 m.

Prognozuojama, kad neatgautinos ir abejotina atgautinos sumos bus 8 000 tūkst. Eur.

Veiklos sąnaudos prognozuojamos, įvertinus Lietuvos Respublikos įstatymais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, Europos Sąjungos teisės aktais deleguotas funkcijas. Veiklos sąnaudas sudaro Fondo administravimo įstaigų finansavimo sąnaudos, ilgalaikio turto nusidėvėjimas (amortizacija) bei kitos Fondo veiklos sąnaudos.

Veiklos sąnaudos 2021 m. bus 95 153 tūkst. Eur, t.y. 7,2 mln. Eur arba 8,2 proc. didesnės nei 2020 m. planuota. Šių išlaidų didėjimą pagrindė sąlygojo išmokų mokėjimo sąnaudų augimas dėl pensijų indeksacijos 7,2 proc., priskaičiuotos 2 700 tūkst. Eur palūkanos už lėšų likučius sąskaitose bei pensijų anuitetų fondo administravimo išlaidos (403 tūkst. Eur), kurios bus kompensuojamos Valstybinio socialinio draudimo fondui per veiklos pajamas.

Fondo administravimo įstaigų finansavimo sąnaudos 2021 m. bus 87 731 tūkst. Eur. t.y. 4,2 mln. Eur. arba 5,1 proc. didesnės nei 2020 m. Fondo administravimo įstaigų sąnaudų dalis Fondo biudžeto išlaidose 2021 m. bus 1,8 proc. (2020 m. – 1,7 proc.), o nevertinant veiklos sąnaudų patiriamų vykdant kitas pavestas funkcijas (8 354 tūkst. Eur), sudaro 1,6 proc.

Darbo užmokesčio fondas 2021 m. planuojamas 64 086 tūkst. Eur, t.y. 5,5 proc. didesnis nei 2020 m. Ši augimą įtakoja Valstybės tarnybos įstatymo nuostatų įgyvendinimas bei pensijų anuitetų fondo administravimo išlaidos. Darbo užmokesčio fondas sudaro 67,4 proc. visų veiklos sąnaudų.

Socialinio draudimo įmokoms už Fondo administravimo įstaigų darbuotojus 2021 m. reikės 929 tūkst. Eur. Socialinio draudimo įmokos sudaro 1,0 proc. visų veiklos sąnaudų.

Išlaidų prekių ir paslaugų įsigijimui planuojama 22 716 tūkst. Eur, t.y. 0,9 mln. Eur arba 4,0 proc. daugiau nei 2020 m. Išlaidos prekių ir paslaugų įsigijimui sudarys 23,9 proc. visų veiklos sąnaudų.

Didžiausią dalį prekių ir paslaugų įsigijimo išlaidų 31,3 proc. arba 7 100 tūkst. Eur sudaro sąnaudos už išmokų mokėjimo paslaugas.

Siekiant mažinti administracinę naštą verslui, skiriamas dėmesys pažangiausiems Fondo administravimo įstaigų klientų (draudėjų, apdraustųjų bei socialinio draudimo išmokų gavėjų) aptarnavimo metodams. Šiuo tikslu plėtojamas paslaugų teikimo elektroninėmis priemonėmis apimtys.

Informacinių taikomųjų sistemų programinės įrangos priežiūrai, eksploatavimui bei vystymui 2021 m. reikės 5 309 tūkst. Eur, t.y. tiek pat kaip 2020 m. laukiama arba 23,4 proc. visų 2021 m. prekių ir paslaugų įsigijimo išlaidų.

Kompiuterinės, biuro ir kitos technikos priežiūros ir eksploatavimo sąnaudoms 2021 m. reikalinga 1 690 tūkst. Eur, t.y. tiek kiek 2020 m. laukiama.

Ženklių veiklos sąnaudų dalį sudaro ilgalaikio turto nusidėvėjimų (amortizacijos) sumos. 2021 m. šios išlaidos bus 4 600 tūkst. Eur ir sudarys 4,8 proc. visų veiklos sąnaudų.

2021 m. prognozuojamos **Fondo biudžeto išlaidos** bus **5 009 398 tūkst. Eur**, t.y. 4,0 proc. (191,7 mln. Eur) didesnės nei laukiama 2020 m.

Einamųjų metų pajamos viršija išlaidas 13 988 tūkst. Eur.

Piniginės iplaukos, išlaidos ir kasos apyvartos lėšos

Įvertinus prognozuojamą apskaičiuotų Fondo biudžeto pajamų surinkimo lygį (98,7 proc.), apskaičiuotas ilgalaikio turto nusidėvėjimo sumas ir numatomus gauti valstybės biudžeto asignavimus, grynujų pinigų srautų iš įprastinės veiklos rezultatas yra neigiamas 38 055 tūkst. Eur t.y. 28,9 mln. Eur geresnis nei 2020 m. laukiama.

Iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto 2021 m. numatoma gauti 2 107 264 tūkst. Eur asignavimų, iš jų: 2 066 555 tūkst. Eur – 2021 m. bendrajai pensijos daliai kompensuoti ir 40 709 tūkst. Eur valstybės biudžeto 2019 m. nepadengta asignavimų suma bendrajai pensijos daliai finansuoti.

Vykdamas valstybinį socialinį draudimą ir kitas Fondo administravimo įstaigoms deleguotas funkcijas didėja būtinumas operatyviai keisti informacija su kitomis žinybomis, Europos Sąjungos (toliau – ES) šalimis, plečiasi Fondo informacinių taikomųjų sistemų skaičius ir jų integracija su išorinėmis informacinėmis sistemomis, įgyvendinant elektroninės valdžios koncepciją

Investicinei veiklai 2021 m. numatoma skirti 9 537 tūkst. Eur, t.y. 0,2 mln. Eur daugiau nei 2020m. Šių išlaidų padidėjimą sąlygojo didėjantys informacijos srautai bei ES ir šalies teisės aktų pokyčiai įtakojantys daugelio taikomųjų sistemų modifikavimą.

Nematerialaus turto įsigijimui 2021 m. būtina skirti 8 765 tūkst. Eur, iš jų 886 tūkst. Eur – programinės įrangos licencijoms ir 7 879 tūkst. Eur programinei įrangai, iš jų 2 100 tūkst. Eur – apdraustųjų valstybiniu socialiniu draudimu ir socialinio draudimo išmokų gavėjų registro naujos versijos sukūrimui ir įmokų apskaitos taikomosios sistemos modifikavimui, 875 tūkst. Eur - dokumentų valdymo sistemos modernizavimui, 4 904 tūkst. Eur - kitų taikomų programų modifikavimui.

Ilgalaikiam materialiajam turtui įsigyti reikės 872 tūkst. Eur, iš jų 700 tūkst. Eur – kompiuterinei technikai, 172 tūkst. Eur – kitam ilgalaikiam turtui.

Pardavus ilgalaikį materialųjį turtą 2021 m. planuojama gauti 100 tūkst. Eur.

Lėšų likučiai sąskaitose 2021 metais, įvertinus numatomus gauti valstybės biudžeto asignavimus, sumažės 47 592 tūkst. Eur ir sudarys 709 577 tūkst. Eur. Prognozuojama, kad apie 556 483 tūkst. Eur nepanaudotų 2020 m. rezervinio fondo lėšų bus grąžinta į Valstybinio socialinio draudimo rezervinį fondą.

Pinigų cirkuliacijai užtikrinti 2021 m. kasos apyvartos lėšos sudarys 120 752 tūkst. Eur.

Fondo sukauptas rezultatas, įvertinus 2017 m. valstybės biudžetui perduotas paskolas ir 2020 m. laukiamą vykdymą, 2021 m. bus teigiamas 972,9 mln. Eur (žr. 5 lentelė).